

Suomen UNESCO-toimikunta
Finlands UNESCO-kommission
Finnish National Commission for UNESCO

Suomen Unesco-toimikunnan toimintakertomus 2011

EFA Global Monitoring Report 2011 -raportti paljasti, että 42 % maailman kouluikäisestä 67 milj. lapsesta elää aseellisesta konfliktista kärsivässä maassa.

Copyright UNESCO/ Eman Mohammed, Jabalia, Gaza (Palestine)

Koulujen jälleenrakennusta Haitin 2010 maanjäristyksen jälkeen.

Copyright UNESCO/ E.Abramson, Port au Prince (Haiti)

YK:n kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco perustettiin vuonna 1945. Perussääntönsä mukaisesti sen tehtävänä on "myötävaikuttaa rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen edistämällä kansojen välistä yhteistyötä kasvatuksen, tieteen ja kulttuurin avulla". Unesco on yksi YK:n erityisjärjestöistä. Erityisjärjestöt ovat itsenäisiä kansainvälisiä järjestöjä, joilla on omat jäsenvaltionsa, omat päätösvaltaiset ja toimeenpanevat elimensä sekä oma budjettinsa. Unescon peruskirjan allekirjoitti vuonna 1946 yhteensä kaksikymmentä valtiota. Järjestöön kuuluu syksyllä 2011 pidetyn, 36. yleiskokouksen jälkeen 195 jäsenmaata ja 8 liitännäisjäsentä. Unescon korkein päättävä elin on joka toinen vuosi kokoontuva yleiskokous, joka vastaa politiikan peruslinjauksista ja hyväksyy ohjelman ja budjetin. Päätösten toteuttamisesta vastaa 58 jäsenmaasta koostuva, kaksi kertaa vuodessa kokoontuva hallintoneuvosto.

Järjestön toimialoja ovat kasvat- ja koulutus, luonnon-, yhteiskunta- ja humanistiset tieteet, kulttuuri (mukaan lukien maailman kulttuuri- ja luonnonperintö) sekä viestintä ja tiedonvälitys. Unescon päämaja sijaitsee Pariisissa. Järjestön kotisivun osoite on www.unesco.org.

Unesco oli ensimmäinen kansainvälisen sivistisyhteistyön järjestö, joka avautui Suomelle toisen maailmansodan jälkeen. Suomi liittyi Unescoon kymmenen vuotta järjestön perustamisen jälkeen vuonna 1956. Vuotta aikaisemmin Suomi oli hyväksytty Yhdistyneiden kansakuntien jäseneksi.

Unescon ja jäsenmaiden välisinä yhteistoimintaeliminä toimivat suurimmassa osassa jäsenmaita kansalliset Unesco-toimikunnat. Kansalliset toimikunnat ovat Unescon erityispiirre YK-järjestelmässä – Unesco on ainoa YK-järjestö, jolla on kansallisten toimikuntien muodostama globaali verkosto tukenaan. Useimmilla jäsenmailla on lisäksi pysyvä edustusto Unescossa. Myös edustustot toimivat linkkinä Unescon ja jäsenmaiden välillä.

Heti Suomen liittymisen jälkeen asetettiin opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen Suomen Unesco-toimikunta, jonka tehtävänä on avustaa valtioneuvostoa Unescon toimintaan liittyvien kysymysten valmistelussa ja hoidossa. Toimikunnan jäsenet edustavat järjestön eri toimialoja ja siten toimikunta tuo koulutus-, tiede-, kulttuuri- ja viestintäalan suomalaiset asiantuntijat Unescon maailmanlaajuisten verkostojen yhteyteen. Toimikunnan tehtäviin kuuluu myös viestittää kuvaa suomalaisista opetus-, tutkimus-, kulttuuri- ja viestintäaloista Unescolle ja sen kautta järjestön muille jäsenmaille eri maanosissa sekä toisaalta vahvistaa Unesco-tuntemusta Suomessa. Toimikunnan sihteeristötehtäviä hoidetaan virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriön kansainvälisten asiain sihteeristössä.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Suomen Unesco-toimikunta	4
3. Toiminta.....	5
3.2. KULTTUURI.....	11
3.3. TIEDE.....	12
3.4. VIESTINTÄ	13
3.5. MUUT.....	14
4. Hyödyllistä tietoa Unescosta	16
Liite: Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta 1262/2002	19

1. Johdanto

Helmikuussa 2011 nimitettiin uusi toimikunta neljän vuoden kaudelle 2011–2014. Puheenjohtajana jatkaa toista kauttaan professori Tapio Markkanen. Toimikunta kokoontui vuoden aikana kuusi kertaa. Kokousten välillä käytiin keskustelua tarpeen mukaan, ja toimikunnan uudet jäsenet perehdytettiin Unescon toimintaan ja toimikunnan työhön.

Toimikunnan toimintaa leimasi vuonna 2011 erityisesti loka-marraskuussa pidetty Unescon 36. yleiskokous ja siihen liittyvä Unescon ohjelman ja budjetin sekä keskipitkän aikavälin strategian sisältöihin liittyvä Suomen kantojen valmistelu. Yleiskokouksen merkittävimpiä tuloksia oli päätös toimeenpanna Unescon vuoden 2010 lopulla valmistuneen ulkoisen arvioinnin suositukset. Ohjelmakausi pidennettiin neljään vuoteen ja keskipitkän aikavälin strategian kaudesta tuli kahdeksanvuotinen. Kenttärakenneuudistus ja kumppanuusstrategia tukevat suosituksia. Yleiskokous hyväksyi Palestiinan Unescon jäseneksi, minkä seurauksena poliittiset jännitteet lisääntyivät ja Yhdysvallat jätti sisäisestä lainsäädännöstään johtuen sääntömääräiset jäsenmaksunsa maksamatta. Tästä johtuen Unescon budjetissa oli vuoden 2011 lopulla 72 miljoonan US-dollarin vaje, jota paikkaamaan pääjohtaja Irina Bokova mm. perusti kaikille avoimen hätärahaoston.

Toimikunta kuuli vuoden aikana Suomen ehdokkuudesta YK:n turvallisuusneuvostoon Suomen Unesco-suhteiden merkityksestä ehdokkuudelle. Kampanjaa koordinoi turvallisuusneuvostotiimi ulkoasiainministeriön poliittisella osastolla.

Edellisten vuosien tapaan vuonna 2011 tehtiin tiivistä yhteistyötä muiden Pohjoismaiden kanssa, ja myös EU-koordinaatio toimi tärkeänä viitekehysenä. Vuoden aikana järjestettiin hallituneuvostoa ja yleiskokousta valmistelevat pohjoismaiset koordinaatiokokoukset 19.1. Kööpenhaminassa ja 20.-22.6. Reykjavikissa.

Syyskauden ensimmäisessä kokouksessaan toimikunta keskusteli opetus- ja kulttuuriministeri Jukka Gustafssonin valtiosihteerin Jarmo Lindénin kanssa uudesta hallitusohjelmasta sekä sen kansainvälisistä ulottuvuuksista.

Vuonna 2011 aloitettiin myös pohdinta Suomen Unesco-toimikuntaa koskevan asetuksen (2002) uudistamistarpeesta.

Vuoden 2011 alkupuolella julkaistiin opetus- ja kulttuuriministeriön sekä ulkoasiainministeriön yhteistyössä valmisteltu Suomen Unesco-järjestölinjaus 2010–2012, jonka sisältöön toimikunta vaikutti keskeisesti.

2. Suomen Unesco-toimikunta

Unescon perussäännön artiklassa 7 jäsenvaltioita veloitetaan perustamaan kansallinen toimikunta, jossa ovat edustettuina hallitus ja tärkeimmät koulutuksen, tieteen ja kulttuurin alaan kuuluvia kysymyksiä hoitavat kansalliset yhteisöt. 196 kansallista Unesco-toimikuntaa muodostavat koko maailman kattavan ainutlaatuisen yhteistyöverkoston. Suomeen perustettiin oma Unesco-toimikunta vuonna 1957 kansalliseksi neuvoa-antavaksi asiantuntijatoimikunnaksi ja yhteistoimintaelimeksi.

Valtioneuvosto kutsuu Suomen Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan ja lisäksi enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja. Jäsenten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö kutsuu toimikuntaan, sitä ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita. Toimikunnan toimikausi on neljä kalenterivuotta. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä puheoikeus. Kansallinen toimikunta on neuvoa-antava yhteistyöelin suhteessa Unescoon, valtioneuvostoon yleisesti ja opetus- ja kulttuuriministeriöön erityisesti.

Toimikunnan tehtävät on lueteltu Suomen Unesco-toimikunnasta vuonna 2002 annetun asetuksen (*toimintakertomuksen liitteenä*) toisessa pykälässä: ”Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- Unescon toimintaan liittyviä muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;
- Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;
- muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä
- Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä.”

Toimikunnan kokoonpano vuosille 2011–2014 vahvistettiin valtioneuvoston päätöksellä 10.2.2011 ja se kokoontui ensimmäiseen kokoukseensa maaliskuun 3. päivänä. Toimikunta kokoontui varsinaisiin kokouksiin vuoden aikana kuusi kertaa: 3.3., 31.3., 24.5., 15.9., 18.10. sekä 1.12.

Toimikunnan kokoonpano kaudella 2011–2014

Puheenjohtaja

professori Tapio Markkanen, Helsingin yliopisto

Varapuheenjohtaja

johtaja Johanna Maula, Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa

Jäsenet

tutkimuspäällikkö Timo Cantell, Helsingin kaupungin tietokeskus

ohjelmistoalueen johtaja Olli-Pekka Heinonen, Yleisradio Oy

opetusneuvos Irmeli Halinen, Opetushallitus

johtaja Gunvor Kronman, Hanasaari – ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus

toiminnanjohtaja Helena Laukko, YK-liitto

kansainvälisten asioiden päällikkö Jarkko Lehikoinen, Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry

pääjohtaja Jussi Nuorteva, Arkistolaitos

asiamies Juha Rekola, Suomen Journalistiliitto, Viestintä ja kehitys -säätiön puheenjohtaja

professori emerita Rauni Räsänen, Oulun yliopisto

kansainvälisten asioiden päällikkö Irina Piippo, Tieteellisten Seurain Valtuuskunta,
Tiedeakatemiajaosto

Ulkoasianministeriön edustajana toimikunnan kokouksiin osallistui hallinnollinen ulkoasiainsihteri Anitta Talja YK- ja yleisten globaali-asioiden yksiköstä. Toimikunnan sihteeristötehtävistä vastaa opetus- ja kulttuuriministeriön kansainvälisten asiain sihteeristö, pääsihteerinä toimii kulttuuriasiainneuvos Zabrina Holmström. Opetus- ja kulttuuriministeriön muut Unesco-asioita hoitavat virkamiehet olivat vuonna 2011 erityisasiantuntija Hannu Vainonen ja kansainvälisen vaihdon sihteri Kati Anttalainen. Toimikunnan sihteerinä toimi asiantuntija Pauliina Savola Suomen ammattikorkeakouluopiskelijoiden liitto SAMOK ry:stä.

3. Toiminta

Suomen Unesco-järjestölinjaus 2010-2012 julkaistiin

Vuoden 2011 alkupuolella julkaistiin opetus- ja kulttuuriministeriön sekä ulkoasianministeriön yhteistyössä valmisteltu Suomen Unesco-järjestölinjaus 2010–2012, johon toimikunta vaikutti keskeisesti. Kulttuuri- ja

urheiluministeri Stefan Wallinin sekä ulkoasiainministeri Alexander Stubbin allekirjoittama järjestölinjaus toimii valtionhallinnon johdonmukaisuutta lisäävänä työkaluna Suomen Unesco-suhteiden hoitamisessa ja kehittämisessä. Järjestölinjaus löytyy verkosta:

<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2011/unesco.html?lang=fi>

Keskustelu hallitusohjelmasta

Syyskauden ensimmäisessä kokouksessaan 15.9. toimikunta keskusteli kulttuuri- ja urheiluministerin valtiosihteerin Jarmo Lindénin kanssa hallitusohjelman kansainvälisestä ulottuvuudesta. Hallitusohjelman strategisina tavoitteina ovat köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisy sekä talouskasvun ja työllisyyden kautta tapahtuva talouden tasapainottaminen. Toimikunta totesi, että YK-yhteyksissä on tärkeää korostaa Suomen pitkäjänteistä ja linjakasta toimintaa. YK-strategian päivittäminen ja vuoden 2012 lopulla käytävät YK-turvaneuvostovaalit ovat keskeisiä.

Unescon 36. yleiskokous

Syksyllä 2011 pidetty Unescon yleiskokouksen 36. istunto leimasi toimikunnan koko vuotta. Yleiskokous pidettiin Unescon päämajassa Pariisissa 24.10.-10.11.2011. Suomen yleiskokouskantojen valmistelu aloitettiin jo alkuvuodesta ja se tehtiin tiiviissä yhteistyössä toimikunnan kanssa.

Suomen valtuuskuntaa johti kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäki, joka piti Suomen pääpuheenvuoron täysistunnon politiikkakeskustelussa (*policy debate*). Puheenvuorossa Suomi korosti ihmisoikeusperustaista lähtökohtaa Unescon kaikessa toiminnassa, ilmaisun- ja lehdistönvapautta, demokratiakehitystä, sukupuolten välistä tasa-arvoa (erityishuomio tyttöjen ja naisten koulutukseen) ja kestävä kehitystä. Huomioitiin myös koulutuksen laatu, opettajien koulutus, kulttuurinen moninaisuus ja kulttuurien välinen dialogi. Puheenvuoro sai paljon kiitosta kuulijoilta.

Valtuuskunnan varapuheenjohtajia olivat Suomen pysyvä edustaja, suurlähettiläs Antti Kuosmanen, kulttuuriasiainneuvos, toimikunnan pääsihteerin Zabrina Holmström opetus- ja kulttuuriministeriöstä sekä ulkoasiainneuvos Kari Kahiluoto ulkoasiainministeriöstä.

Valtuuskunnassa olivat lisäksi kansainvälisten asiain johtaja Jaana Palojärvi, ministerin erityisavustaja Minna Kelhä, opetusneuvos Reijo Aholainen, ylitarkastaja Laura Mäkelä, erityisasiantuntija Hannu Vainonen sekä kansainvälisten asiain sihteerin Kati Anttalainen opetus- ja kulttuuriministeriöstä, ministerineuvos Kirsi Vanamo-Santacruz, opetusneuvos Kirsi Lindroos, avustaja Marja Richard sekä korkeakouluharjoittelija Marjo Karhunen Suomen pysyvästä edustustosta, hallinnollinen ulkoasiainsihteerin Anitta Talja ulkoasiainministeriöstä ja ympäristöneuvos Jukka-Pekka Flander ympäristöministeriöstä.

Toimikunnasta valtuuskunnassa olivat puheenjohtaja, professori Tapio Markkanen, sekä jäsenet pääjohtaja Jussi Nuorteva, johtaja Johanna Maula, johtaja Gunvor Kronman, asiamies Juha Rekola ja kansainvälisten asiain päällikkö Irina Piippo.

Nuorisodelegaatteina yhteiskuntatieteiden kand. Miika Tomi ja teologian maisteri Laura Leipakka Suomen pysyvästä edustustosta osallistuivat myös yleiskokousta edeltävään Unescon Nuorisofoorumiin. Valtuuskunnan valmistelukokous pidettiin ministerin Arhinmäen johdolla 18.10. ja purkukokous toimikunnan kokouksen yhteydessä 1.12.

Valmistautumisessa Pohjoismaat tekivät totutusti tiivistä yhteistyötä vuoden aikana. **Pohjoismainen koordinaatiokokous** pidettiin Reykjavikissa 20-22.6. ja sinne osallistuivat toimikunnasta puheenjohtaja, professori Tapio Markkanen ja asiamies Juha Rekola sekä opetus- ja kulttuuriministeriöstä pääsihteeri, kulttuuriasiainneuvos Zabrina Holmström ja erityisasiantuntija Hannu Vainonen. Ulkoasiainministeriöstä osallistuivat hallinnollinen ulkoasiainsihteeri Anitta Talja sekä pysyvästä edustustosta ministerineuvos Kirsi Vanamo-Santacruz. Kööpenhaminassa pidettiin vielä yleiskokouksen ja hallintoneuvoston 187. istunnon valmistelukokous 19.9., johon Zabrina Holmström osallistui. Yleiskokouksessa pohjoismainen koordinaatiiovastuu oli Ruotsilla. Suomi vastasi komissiokohtaisessa koordinaatiossa kulttuurisektorista.

Yleiskokous hyväksyi järjestön **uudet jäsenet** Etelä-Sudanin ja Palestiinan, minkä jälkeen jäsenmäärä on 195. **Liitännäisjäseniä** on 8 autonomisten saarialueiden Sint Maarten ja Curaçao hyväksymisen jälkeen. Yhteisjäsenmäärä 203 on YK-järjestelmän korkeimpia.

Yleiskokous äänesti Palestiinan jäsenyyden puolesta, ja Unescosta tuli samalla ensimmäinen YK- järjestö, jossa Palestiinalla on täysjäsenyys. Suomi äänesti jäsenyyden hyväksymisen puolesta, muista Pohjoismaista Norjan ja Islannin tavoin. Tanska pidättäytyi äänestyksestä ja Ruotsin äänesti vastaan. Myös EU-maiden kannat hajosivat. Äänestysseleityksissä korostui etenkin äänestyksen ajankohta: jäsenyyden olisi ensin pitänyt edetä YK:n turvallisuusneuvostossa, vasta sitten YK:n muissa elimissä ja järjestöissä. Palestiinan jäsenyys astui voimaan 23.11., jolloin se ratifioi ja allekirjoitti Unescon perussopimuksen Lontoossa.

Yleiskokous hyväksyi tärkeimmän tehtävänsä mukaisesti järjestön **ohjelman ja budjetin (C/5) kaudelle 2012–2013**. Budjetti hyväksyttiin pääjohtajan alkuperäisen ehdotuksen mukaisesti nominaaliseen nollakasvuun pohjautuen **653 miljoonan US-dollarin** suuruisena. Sisäisestä lainsäädännöstään johtuen Yhdysvallat lakkautti kuitenkin Palestiinan jäsenyyden seurauksena sääntömääräiset jäsenmaksunsa Unescolle. Yhdysvaltain jäsenmaksujen osuus on merkittävä - 22 % Unescon budjetista - ja järjestö joutui pääjohtaja Irina Bokovan ohjauksessa sopeuttamaan toimintaansa vuoden 2011 lopulla tilanteessa, jossa sen budjetissa oli 72 miljoonan US-dollarin vaje. Pääjohtaja käynnisti useita toimenpiteitä vajeen paikkaamiseksi ja mm. perusti kaikille avoimen hätärahaoston. Lisärahoitusta olivat vuoden 2011 loppuun mennessä luvanneet Indonesia (10 MUSD) ja Gabon (2 MUSD).

Yleiskokous hyväksyi myös Unescosta vuoden 2010 aikana tehdyn **ulkoisen arvioinnin suositukset**, joita oli vuoden 2011 aikana työstetty edelleen hallintoneuvoston jäsenistä muodostetun ad hoc –työryhmässä. Merkittävimpinä hyväksyttiin **Unescon ohjelma- ja budjettikauden (C/5) pidentäminen kahdesta vuodesta neljään sekä keskipitkän aikavälin strategian (C/4) muuttaminen kahdeksanvuotiseksi**. Yleiskokous pidetään jatkossakin kahden vuoden välein, tehtävänään päättää budjetista ja mahdollisesti tarvittavista ohjelmapäivityksistä. Pidentyneen kauden myötä uuden ohjelman suunnitteluprosessi ja seuranta helpottuu jatkossa huomattavasti.

Muita keskeisesti ulkoisen arvioinnin suosituksiin liittyviä, hyväksytyjä teemoja olivat päätös **kenttärakenneuudistuksesta** sekä Unescon **uudesta kumppanuusstrategiasta**. Arvioinnin suosituksilla pyritään ennen kaikkea fokusoimaan Unescon toimintaa ja virtaviivaistamaan järjestöä muiden YK – toimijoiden kanssa. Suomi puolsi muiden Pohjoismaiden tavoin eri yhteyksissä suositusten toimeenpanoa vuoden 2011 aikana, siten tätä korostettiin myös kaikissa Suomen puheenvuoroissa Unescon yleiskokouksessa.

Koulutuskomissiossa esillä olivat mm. Koulutus kaikille (*Education for All, EFA*) –prosessin hahmottelu vuoden 2015 jälkeen, **tiedekomissioissa** kiiteltiin pääjohtajan asettamasta tiedeohjelmien korkean tason paneelista ja painotettiin Unescon roolia kesän 2012 YK:n ympäristöhuippukokouksen (Rio+20) valmisteluissa. **Kulttuurikomissiossa** mm. painotettiin keskeisten normatiivisten instrumenttien seurannan riittävää resursointia ja hyväksyttiin Suomen tukema Ranskan esitys ohjata Kulttuuridiversiteettisopimuksen (2005) toimeenpanoon sisäisin budjettisierroin enemmän määrärahoja. **Viestintäkomissiossa** jäsenmaiden kannat jakautuivat toisaalta sananvapautta, toimittajien turvallisuutta ja Unescon kansainvälistä viestinnän kehitysohjelmaa (IPDC) sekä toisaalta digitaalista kuilua, sosiaalisen median ja internetin huonoja puolia sekä Tietoa kaikille –ohjelmaa (IFAP) korostaviin.

Yleiskokous valitsee myös **edustajat hallintoneuvostoon** (*Executive board*) sekä eräisiin **instituuttien ja hallitustenvälisten ohjelmien hallintoelimiin**. 58-jäseniseen hallintoneuvostoon valittiin 31 uutta jäsentä erovuorossa olevien tilalle. Vaaliryhmä I:stä (Eurooppa, Pohjois-Amerikka, Kanada, Israel) valittiin Itävalta, Ranska, Espanja, Italia, Iso-Britannia ja Yhdysvallat. Pohjoismaista Tanska jatkaa vuoden 2013 loppuun. Hallintoneuvoston puheenjohtajaksi valittiin seuraavaksi kaksivuotiskaudeksi Ms Alissandra Cummins (Barbados). Hallintoneuvosto järjestäytyi 11.11. Kevään hallintoneuvoston 189. istunto järjestetään Unescon rahoitustilanteen vuoksi aikaistetusti jo 27.2.–10.3.2012.

Suomen kausi päättyi Kansainvälisen vesiohjelman IHP:n hallitustenvälisessä neuvostossa (*Intergovernmental Council of the International Hydrological Programme*) ja Yhteiskuntatieteellisen ohjelman MOST:n hallitustenvälisessä neuvostossa (*Intergovernmental Council of the Management of Social Transformations Programme*). Kansainvälisen tiedonvälityksen ohjelman IPDC:n hallitustenvälisessä neuvostossa (*Intergovernmental Council of the International Programme for the Development of Communication*) Suomella on jäsenyys vuoteen 2013 asti. Suomi oli jälleen ehdolla ja tuli valituksi ns. Nuubia-komiteaan kaudeksi 2012-2013, jossa Suomea edustaa professori Jaakko Frösén.

Yleiskokouksen yhteydessä pidettiin 7.-9.11. **maailmanperintösopimuksen osapuolten 18. istunto**, joka valitsi 21 –jäseniseen hallitustenväliseen maailmanperintökomiteaan 9 maata kaudelle 2011-2015 (Qatar, Japani, Intia, Saksa, Algeria, Senegal, Malesia, Serbia ja Kolumbia).

Yleiskokousta edelsi **seitsemäs Nuorisofoorumi** (*7th Youth Forum*), 17.–20.10. Suomea yleiskokousvaltuuskunnan jäsenenä edustivat Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:n ja YK-liiton valitsemana Miika Tomi sekä Suomen pysyvän Unesco-edustuston työelämävalmennettava Laura Leipakka. Foorumin teemana oli "*How Youth Drive Change*", joka kattoi nuorten poliittisen osallistumisen, syrjäytymisen ja väkivallan ehkäisyn sekä nuorten työllisyyden lisäämisen. Suomen tuella (25 000 euroa) tuettiin vähiten kehittyneiden maiden nuorten osallistumista forumiin. Suomi sai tuestaan paljon huomiota ja kiitosta. Euroopan ja Pohjois-Amerikan alueellinen valmistelukokous järjestettiin Itävallan Unesco-toimikunnan fasilitoimana Wienissä 22.-24.9. Suomesta osallistuivat Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:n Kansainvälisen politiikan jaoston varapuheenjohtaja Antti Malste sekä jaoston Eurooppa-työryhmän jäsen Ville Majamaa.

Kansallisten Unesco-toimikuntien kansainvälinen tapaaminen järjestettiin Pariisissa 23.10., juuri ennen yleiskokouksen alkua. Tarkastelussa oli mm. ensimmäistä kertaa laadittu kartoitus Unescon sihteeristön ja kansallisten toimikuntien yhteistyöstä. Raportissa toimikuntien järjestäytymisen moninaisuus nähdään haasteena ja siinä esitetään keinoja yhteistyön tehostamiseen. Toimikuntien edustajat korostivat, että

sihteeristön ei tulisi puuttua toimikuntien omaehtoiseen järjestäytymiseen ja toiminnan muotoihin. Unescon sisäisen tarkastuksen yksikkö toteutti kartoituksen (*Review*).

Unescon ulkoinen arviointi

Vuoden 2011 aikana toimikunnan kokouksissa käsiteltiin aktiivisesti Unescon ulkoisen arvioinnin raporttia, joka valmistui toimenpidesuosituksineen vuoden 2010 lopulla. Vuoden 2011 alussa perustettiin Unescon hallintoneuvoston jäsenistä ns. ad hoc -työryhmä, jonka tehtävänä oli sitouttaa ja osallistaa jäsenmaat pohtimaan suositusten toimeenpanoa. Suomi seurasi tiiviisti ad hoc -työryhmän keskusteluja ja on johdonmukaisesti eri yhteyksissä kannattanut arvioinnin suositusten toimeenpanoa. Hallintoneuvoston 186. istunto (9.-19.5.) hyväksyi ad hoc -työryhmän omat suositukset, joissa ulkoisen arvioinnin suositukset oli hyvin huomioitu. Kokoukseen osallistuivat kulttuuriasiainneuvos, pääsihteeri Zabrina Holmström sekä erityisasiantuntija Hannu Vainonen opetus- ja kulttuuriministeriöstä sekä hallinnollinen ulkoasiainsihteeri Anitta Talja ulkoasiainministeriöstä.

Yleiskokous hyväksyi lopulta ulkoisen arvioinnin pohjalta laaditut suositukset, joihin kuuluu Unescon hallintorakenteiden keventäminen ja ohjelmatoiminnan fokuusoiminen. Ohjelmakausi (C/5) pidentyy kahdesta vuodesta neljään ja strategiakausi (C/4) kuudesta vuodesta kahdeksaan, alkaen vuodesta 2013. Suositukseen kuului myös Unescon kenttärakenteen uudistaminen sekä kumppanusstrategian luominen.

YK:n Sivilisaatioiden Allianssin korkean edustajan Jorge Sampaion vierailu

YK:n Sivilisaatioiden Allianssin korkea edustaja, Portugalin entinen presidentti Jorge Sampaio vieraili Suomessa 4.-7.9. tasavallan presidentti Tarja Halosen kutsusta. Sampaio tapasi vierailunsa aikana tasavallan presidentin lisäksi ulkoministeri Erkki Tuomiojan ja kehitysministeri Heidi Hautalan, presidentti Martti Ahtisaaren sekä työ- ja elinkeinoministeriön, eduskunnan, tutkijoiden, talouselämän ja kansalaisyhteiskunnan edustajia. Sampaio tapasi myös toimikuntaa (ml. pääsihteerin ja puheenjohtajan), joiden kanssa keskusteltiin etenkin Unescon ja Sivilisaatioiden Allianssin välisestä yhteistyöstä.

Toimikunnasta osallistuttiin muutamiin korkean tason tapaamisiin ja tilaisuuksiin.

Unesco-oppituolien ja Unescon elinikäisen oppimisen instituutin esittely toimikunnan avoimessa teemakokouksessa

Toimikunnan kokouksen yhteydessä 24.5. järjestettiin avoin tilaisuus, jossa kuultiin suomalaisista Unesco-oppituoleista (*UNESCO Chairs*) sekä Hampurissa sijaitsevasta Unescon elinikäisen oppimisen instituutista UIL (*UNESCO Institute for Lifelong Learning*). Professori Tapio Varis Tampereen yliopistosta kertoi globaalin e-oppimisen oppituolista (*UNESCO Chair in Global E-Learning with applications to multiple domains*) ja professori Jeremy Gould Jyväskylän yliopistosta kertoi kehityksen ja kansainvälisen yhteistyön oppituolista (*UNESCO Chair in Development and International Cooperation*). Keskustelussa tarkasteltiin mm. tiedonvälitystä Unescon, oppituolien ja kansallisen Unesco-toimikunnan kesken ja päätettiin tehostaa tiedonkulkua. UIL:n toiminnasta alusti Vapaan Sivistystyön Yhteisjärjestö VSY:n pääsihteeri Eeva-Inkeri Sirelius, joka on myös UIL:n hallituksen jäsen (2009-2013).

3.1. KOULUTUS

www.unesco.org/education

RCE Espoo hyväksyttiin YK:n kestävää kehitystä edistävän verkoston jäseneksi

RCE Espoo-hanke hyväksyttiin ensimmäisenä Suomessa YK:n kestävää kehitystä edistävän verkoston jäseneksi vuoden 2011 alusta. Paikalliset RCE (*Regional Centre of Expertise*) -verkostot toteuttavat YK:n kestävän kehityksen koulutuksen vuosikymmenen (2005–2014) tavoitteita. RCE Espoon tavoitteena on juurruttaa kestävää kehitystä edistäviä toimintamalleja koko Espoon alueella, perustajina ovat kaupungin sivistys-, sosiaali- ja terveys- sekä tekninen - ja ympäristötoimi, Laurea ammattikorkeakoulu, Aalto yliopisto, Helsingin yliopisto, ammatillinen koulutuskuntayhtymä Omnia, yrityksiä ja yhdistyksiä. Toimikunta myönsi RCE Espoolle suojelunsa ja osallistui jäsenkuntansa kautta myös verkoston sisällölliseen valmisteluun.

Koulutus kaikille (EFA) –prosessia seurattiin

Kiina järjesti Unescon sihteeristön kanssa Pekingissä 24.-26.1. korkean tason foorumin *High Level Forum on the Improvement of the Quality of General Education*, jolla pohjustettiin Jomtienissa Thaimaassa 22.-24.3. järjestettävää korkean tason EFA-kokousta. Opetusneuvos, toimikunnan jäsen Irmeli Halinen osallistui Pekingin foorumiin ja piti puheenvuoron Suomen kokemuksista yleissivistävän koulutuksen laadunkehittämisestä.

20.4. opetus- ja kulttuuriministeriö nimesi Halisen Unescon koulutussektorin apulaispääjohtajan (Mr) Qian Tangin kutsusta jäseneksi työryhmään, joka valmistelee globaalia viitekehystä yleissivistävän koulutuksen laadun kehittämiseen (*General Education Quality Diagnostic/ Analysis and Monitoring Framework*). Työryhmän vetäjänä toimi Unescon perus- ja korkeakoulutuksen yksikön johtaja (Ms) Mmantseta Marope. Suomi toimii prosessissa Norjan lisäksi mentorimaana. Halinen osallistui aktiivisesti työryhmän työskentelyyn, joka kokoontui paitsi virtuaalisesti, myös tapasi 15.-17.8. Pretoriassa Etelä-Afrikassa.

EFA-agendan kuudes tavoite koskee koulutuksen laadun lisäämistä, ja laatu nousu inklusiivisuuden ja yhdenvertaisuuden rinnalla erääksi kärjeksi Unescon yleiskokouksen hyväksymässä ohjelmassa C/5, jossa on myös kirjaus viitekehyksen laatimisesta.

New Yorkissa julkistettiin 1.3. *EFA Global Monitoring Report* -seurantaraportti "*The hidden crisis: armed conflict and education*", joka tarkastelee ensimmäistä kertaa konfliktien vaikutuksia koulutukseen. Raportti käsittelee myös koulutuksen vaikutuksia konfliktien syntyyn ennakkoluuloja vahvistavien opetus sisältöjen kautta. Raportin mukaan 42 % maailman 67 miljoonasta koulutuksen ulkopuolisesta lapsesta elää konfliktin vaivaamassa maassa. Raportti varoittaa myös nykytrendillä koulutuksen ulkopuolella olevien lasten määrän kasvavan 72 miljoonaan vuoteen 2015 mennessä sekä muistuttaa, että maailman aikuisväestöstä 17 % on edelleen ilman peruslukupaitoa. Toimikunta on eri yhteyksissä lisännyt EFA GMR seurantaraportin tunnettavuutta ja tiedottanut sen tuloksista.

Unescon Haitin erityislähettiläs Michaëlle Jean'n vierailu

Unescon Haitin erityislähettiläs (Ms) Michaëlle Jean vieraili Suomessa 23.-24.3. ja tapasi mm. Tasavallan presidentti Tarja Halosen. Kulttuuriasianneuvos, pääsihteeri Zabrina Holmström tapasi Jean'n

ulkoasiainministeriön alivaltiosihteeri Ritva Koukku-Ronden tapaamisessa. Unesco vastaa Haitin jälleenrakennuksen opetusklusterin koordinaatiosta. Ulkoasiainministeriön kautta ohjattava Suomen tuki Haitille on nelivuotiskaudella lähes 20 miljoonaa euroa, josta iso osa kanavoituu opetussektorille järjestöjen ja kansainvälisten rahoituslaitosten kautta. Unesco julkaisi helmikuussa 2011 Haitia koskevan toimintasuunnitelmansa *UNESCO in action: Working together for Haiti*.

Tasavallan presidentti Tarja Halonen tyttöjen ja naisten koulutusta edistävään Unescon paneeliin

Unescon pääjohtaja Irina Bokova käynnisti 26.5. Pariisissa tyttöjen ja naisten koulutusta edistävän yhteistyöaloitteen (*Global Partnership on Girls' and Women's Education*), joka kohdistuu toisen asteen koulutukseen ja lukutaitoon. Nokia on mukana hankkeessa (6 miljoonaa dollaria kolmen vuoden aikana), ja Nokian yhteiskuntasuhteista vastaava johtaja Esko Aho puhui avajaistilaisuudessa. Samanaikaisesti pääjohtaja perusti johtavista tasa-arvon puolustajista koostuvan korkean tason paneelin *High Level Panel on Women's Empowerment and Gender Equality*, jonka jäsenenä Suomen tasavallan presidentti Tarja Halonenkin on Bokovan kutsusta, mm. Yhdysvaltojen ulkoministeri Hillary Clintonin oheen. Toimikunnan kaikissa yhteyksissä korostama tyttöjen ja naisten koulutuksen toivotaan uuden yhteistyöaloitteen ansiosta saavan uutta pontta globaalissa kehityskeskustelussa.

Maailmankansalaisen taitojen pohdintaa Hanasaarella

Opetushallituksen, ulkoasiainministeriön ja eurooppalaisten globaalikasvatustoimijoiden verkoston GENE:n (*Global Education Network Europe*) järjestämä kansainvälinen symposiumi *Becoming a Global Citizen - International Symposium on Competencies of Global Citizens* järjestettiin 5.-7.10. Hanasaaren ruotsalais-suomalaisessa kulttuurikeskuksessa. Maailmankansalaisen taitoja tarkastelevan symposiumin tuloksia hyödynnetään kansallisessa opetussuunnitelmien perusteiden uudistamisessa. Symposiumissa puhuivat mm. toimikunnan jäsenet professori emerita Rauni Räsänen sekä opetusneuvos Irmeli Halinen.

3.2. KULTTUURI

www.unesco.org/culture

Suomi aloittamassa Unescon aineettoman kulttuurin suojelusopimuksen ratifiointia

Toimikunta on vahvasti puoltanut Unescon aineettoman kulttuurin suojelusopimuksen (2003) ratifiointiprosessin käynnistämistä. Opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti sidosryhmille 15.2. sopimukseen liittyvän kuulemistilaisuuden *Kulttuuri ja kehitys*, jossa muutkin tahot kannattivat voimakkaasti ratifiointia. Kuulemistilaisuuden jälkeen opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti virkamiestyönä ratifioinnin valmistelun.

Maailman muistiperintö-ohjelman kansainvälinen konferenssi Puolassa

Varsovassa järjestettiin 18.-21.5. Unescon Maailman muistiperintö-ohjelman neljäs kansainvälinen konferenssi (*Culture – Memory – Identities: the 4th International Conference of the UNESCO Memory of the World Programme*). Toimikunnan jäsen, pääjohtaja Jussi Nuorteva piti konferenssissa puheenvuoron

Suomen arkistolaitoksen roolista muistiperinnön vaalijana. Hän myös osallistui paneeliin, jossa käsiteltiin museoiden, kirjastojen ja arkistojen roolia muistiperinnön vaalijoina ja yhteiskunnallisina vaikuttajina. Unesco perusti Maailman muistiperintö-ohjelman vuonna 1995 suojelemaan kirjallista perintöä. Tähän mennessä rekisterissä on 193 kohdetta. Suomesta mukana ovat A.E. Nordenskiöld'n karttakokoelma (1997) sekä Radziwillin suvun arkisto ja Niasvzh'n kirjastokokoelma, joka on yhteinen Valko-Venäjän, Liettuan, Puolan, Ukrainan ja Venäjän kanssa (2009).

Keskustelua kulttuurista ja kehityksestä

Hanasaaren ruotsalais-suomalaisessa kulttuurikeskuksessa järjestettiin 7.11. *Kulttuuri vuorovaikutuksen edistäjänä* –seminaari mm. opetus- ja kulttuuri- sekä ulkoasiainministeriön yhteistyössä osana Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuskauden (2011) ohjelmaa. Suomen Unesco-toimikunta tuki seminaaria, joka keskittyi kulttuurin asemaan kehitysyhteistyössä ja –politiikassa. Keskiössä oli myös Unescon kulttuuridiversiteettisopimus (2005) ja YK:n Sivilisaatioiden Allianssiin liittyvä pohdinta. Seminaari oli jatkoa Suomen puheenjohtajuuskaudella 2007 järjestetyille Reilu kulttuuri –seminaarille, jonka eräänä tuloksena julkaistiin syksyllä 2010 opetus- ja kulttuuri- sekä ulkoasiainministeriön yhteistyössä muistio *Kulttuuri kehityspolitiikassa- Kulttuurin toimialat kestävän kehityksen politiikassa*.

3.3. TIEDE

www.unesco.org/science

www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences

Ihminen ja biosfääri –ohjelma 40-vuotta

Vuonna 2011 vietettiin Unescon Ihminen ja biosfääri -ohjelman (*Man and the Biosphere, MAB*) 40-vuotisjuhlaa. Unescon biosfäärialueita on maailmassa kaikkiaan lähes 600, ja ne toimivat paikallistason ”kokeilualueina” kestävän kehityksen ja etenkin biodiversiteetin suojelun mallien kehittämiseksi. Suomessa alueita on kaksi: Pohjois-Karjalan (1992) ja Saaristomeren biosfäärialueet (1994). Syksyn 2011 Unescon yleiskokouksessa pääjohtaja veloitettiin mm. Suomen aloitteesta esittelemään MAB-ohjelmaa hyvänä paikallistason toimintamallina YK:n kestävän kehityksen Rio+20 –huippukokouksessa kesällä 2012.

Kansainvälistä kemian vuotta vietettiin

Vuonna 2011 vietettiin kansainvälistä kemian vuotta, jonka tapahtumia Unesco koordinoi yhdessä kansainvälisen kemian liiton (*International Union of Pure and Applied Chemistry IUPAC*) kanssa. Teemavuoden aikana keskityttiin mm. naisten rooliin tutkimuksessa ja kemian asemaan kestävän kehityksen edistämiseksi. Suomessa teemavuosi avattiin 13.1. Helsingin yliopistolla Tieteen päivien yhteydessä (12.-16.1.). Vuoden tapahtumia suomessa koordinoi Suomen Kemian seura, joka osallistui myös teemavuoden kansainväliseen avaukseen Pariisissa 27.-28.1.

ICSU:n ja Unescon seminaarilla valmistauduttiin Rio+20 kokoukseen

Helsingissä järjestettiin 12.-14.10. Unescon ja Kansainvälisen tiedeneuvoston ICSUn yhteistyönä sekä Suomen Unesco-toimikunnan tuella YK:n kesäkuussa 2012 pidettävän kestävän kehityksen huippukokouksen (ns. Rio+20) Euroopan ja Pohjois-Amerikan alueellinen valmisteluseminaari. Teemoina olivat mm. vihreä talous, kansainvälisten instituutioiden rakenne sekä tulevaisuuden haasteet. Tavoitteena oli vahvistaa tieteentekijöiden ja poliittisten päättäjien vuoropuhelua sekä edistää Euroopan ja Pohjois-Amerikan osavastuuta maailmanlaajusten ongelmien ratkaisemiseksi, huomioiden mm. alkuperäiskansojen oikeudet. Seminaarin pääpuhujia olivat Unescon luonnontieteiden sektorin apulaispääjohtaja (Ms) Gretchen Kalonji sekä yhteiskunta- ja humanististen tieteiden vara-apulaispääjohtaja (Ms) Elizabeth Longworth.

Seminaarin koordinaatiosta Suomessa vastasi toimikunnan jäsen, kansainvälisten asioiden päällikkö Irina Piippo Tieteellisten seurain valtuuskunnan Tiedeakatemiajaostosta. Jaosto on ICSUn kansallinen jäsen ja toimii vuosina 2011-2014 myös noin 30 eurooppalaisesta ICSUn jäsenjärjestöstä muodostuvan ryhmän puheenjohtajana.

Rokua Geopark hyväksyttiin Global Geoparks –verkostoon

Rokuan, Oulujärven ja Oulujokilaakson muodostama Rokua Geopark hyväksyttiin Unescon kanssa yhteistyössä toimivaan *Global Geoparks* –verkostoon. Verkosto muodostuu maailmanlaajuisesti ainutlaatuisista geologisista kohteista. Aktiivisina keskuksina ns. geopuistot tukevat geologisen perinnön suojelua ja tutkimusta, sekä edistävät samalla paikallista matkailutoimintaa. Rokua Geopark on Suomen ensimmäinen geopuisto ja maailmanlaajuisen verkoston 77 kohdealueesta pohjoisin.

3.4. VIESTINTÄ

<http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/>

Keskustelua lehdistönvapaudesta ja toimittajien turvallisuudesta

Unescolla on YK-järjestöistä ainutlaatuinen mandaatti toimittajien turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Unescon pääjohtaja Bokova konsultoi keväällä 2011 jäsenmaita kansainvälisen tiedonvälityksen kehitysohjelman IPDC:n (*International Programme for Development of Communication*) aloitteesta järjestää koko YK-kentän kattava, lehdistönvapauden ja erityisesti toimittajien turvallisuuteen liittyvä kokous. Toimikunnan tukemana Suomi vastasi pääjohtajan konsultaatioon puoltavasti ja kannatti YK-järjestöjen yhteistyön tiivistämistä toimittajien turvallisuuteen liittyvissä asioissa.

Unesco järjesti kokouksen Pariisissa 13.-14.9., jolla haluttiin tiivistää järjestöjen välistä yhteistyötä, selkeyttää niiden vastuualueita ja siten tehostaa toimittajien turvallisuuden suojelua sekä nostaa esiin toimittajiin kohdistuvien väkivallantekojen rankaisemattomuuden haastetta. Kokouksessa päätettiin YK-järjestöjen yhteisestä toimintasuunnitelmasta. Kokouksessa oli edustajia mm. Maailmanpankista, Maailman televiestintäliitosta (ITU), Maailman työjärjestöstä (ILO), Maailman lasten säätiöstä (UNICEF), YK:n kehitysohjelmasta (UNDP), UN Women, YK:n ympäristöohjelma (UNEP), YK:n humanitaarisen avun

koordinointiyksiköstä (OCHA) sekä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimistosta (OHCHR). Toimikunnan jäsen, Juha Rekola edustaa Suomea IPDC:n hallintoneuvostossa (2009-2013) ja osallistui myös YK-järjestöjen koordinaatiokokoukseen Pariisissa.

Maailman lehdistönvapauden päivän 3.5. päätapahtuma järjestettiin Washingtonissa teemalla *21st Century Media: New Frontiers, New Barriers*, jossa Unescon pääjohtaja Bokova puhui sosiaalisen median merkityksestä demokratialiikkeissä ja muistutti yhdessä YK:n pääsihteerin Ban Ki-moon'n ja YK:n ihmisoikeusedustajan Navi Pillay'n kanssa siitä, että kuluneen vuosikymmenen aikana yli 500 toimittajaa on menettänyt henkensä työnsä vuoksi.

Pohjoismainen hanke "Orden, Norden och Friheten"

Suomi aloitti pohjoismaisessa yhteistyössä *Orden, Norden och friheten* –hankkeen, jossa luodaan akateemisten toimijoiden verkosto tuottamaan ja levittämään näkökulmia journalismin muuttuneesta luonteesta sosiaalisen median myötä. Hankkeessa käsitellään sensuurin ja kansallisen vastuun kysymyksiä sekä kehitellään pohjoismaista ilmaisunvapaus-barometriä. Hankkeella halutaan myös kontribuoida keskusteluun vihapuheesta, joka sai uuden ulottuvuuden heinäkuussa Norjan Utöyan leirisaarella tapahtuneesta nuorten joukkomurhasta. Suomessa hanketta koordinoi Hanasaaren ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus, mukana on myös mm. Nordicom-tietokeskus sekä Ruotsin Unesco-toimikunta. Toimikunta suojelee hanketta, ja opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi hankkeelle 30 000 euron avustuksen.

Medialukutaito rauhan- ja kulttuurienvälisen kasvatuksen työkaluna

Professori Tapio Varis ja José Manuel Pérez Tornero julkaisivat Unescon kanssa medialukutaitoa mm. rauhan- ja kulttuurienvälisen kasvatuksen – uuden humanismin – työkaluna tarkastelevan teoksen "*Media literacy and new humanism*". Professori Varis on ammatillisen koulutuksen professori (Tampereen yliopisto), Unesco-oppituolin haltija (*UNESCO Chair in Global E-Learning with applications to multiple domains*) ja Unescon tietotekniikan ja koulutuksen instituutin IITE:n (*UNESCO Institute for Information Technologies in Education*, Moskova) johtokunnan jäsen. Pérez Tornero on Barcelonan autonomisen yliopiston viestinnän ja koulutuksen laitoksen johtaja (*Center of Communication and Education in the Autonomous University of Barcelona*).

3.5. MUUTA

Edellä on käsitelty toimikunnan seuraamia tilaisuuksia ja teemoja Unescon ohjelmasektoreittain. Näiden lisäksi toimikuntaa tiedotettiin lukuisista Unescon hankkeista, prosesseista ja muista ajankohtaisista kuulumisista. Niin ikään toimikunta keskusteli lukuisista kansallisista ja kansainvälisistä tilaisuuksista, joiden teemat liittyvät keskeisesti Unescon toimialueelle. Erityisesti huomioitiin seuraavat:

Unesco avasi jäsenmaille suunnatun sivuston www.unesco.int.

Unescon ulkosuhteiden sektori avasi jäsenmaille suunnatun uuden internet-sivuston (unesco.int), jonka tarkoituksena on palvella paremmin mm. kansallisia toimikuntia. Toimikuntien on mahdollista tiedottaa sivuston kautta järjestämistään kansainvälisistä tilaisuuksista.

Unesco ja Israel solmivat sopimuksen holokaustiopetuksen kehittämiseksi ja edistämiseksi

Unesco ja Israel tekivät holokaustiopetuksen kehittämisestä ja edistämisestä sopimuksen, joka sisältää mm. opetussuunnitelmien kehittämistä ja tutkimustyötä. Unesco tekee holokaustiopetuksessa yhteistyötä *Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research (ITF)* –järjestön kanssa, jonka jäseneksi Suomikin hyväksyttiin ITF:n yleiskokouksessa Haifassa joulukuussa 2010. Holokaustiopetus on eräs Suomen ja toimikunnan korostaman globaalikasvatuksen osa-alue.

Kambodžan ja Thaimaan välillä sotilaallisia yhteenottoja maailmanperintökohde Preah Vihear –temppelin omistajuudesta

Alkuvuodesta 2011 kahakoitiin Kambodžan ja Thaimaan välisellä rajalla liittyen raja-alueella sijaitsevaan, maailmanperintöluetteluun vuodesta 2008 kuuluvaan Preah Vihear –temppeliin ja sen omistusoikeuteen. 1000- ja 1100 -lukujen aikana Shiva-jumalalle rakennettu temppeli on Haagin kansainvälisen tuomioistuimen päätöksellä 1962 katsottu kuuluvan Kambodžan alueeseen, mutta temppeliä ympäröivästä alueesta on käyty toistuvia rajakahakoita. Sotilaallisten yhteenottojen jatkuessa rajakiistan sovittelijaksi kutsuttiin toukokuussa Unescon entinen pääjohtaja ja Maailmanperintökomitean entinen puheenjohtaja (Mr) Koichiro Matsuura.

Itämeren alueen kestävä kehitys tarkasteltiin

Turussa järjestettiin 31.1-2.2. pohjoismainen konferenssi Baltian meren alueen kestävästä kehityksestä. *Nordic Conference on Sustainable Development in the Baltic Sea Region* -konferenssi keräsi yhteen niin paikallisen, alueellisen kuin kansallisenkin tason toimijoita keskustelemaan kestävästä ratkaisusta Baltian meren alueella. Unescon sihteeristön *Ecological and Earth Sciences* –yksikön ohjelma-asiantuntija (Ms) Meriem Bouamrane osallistui konferenssiin, jonka yhteydessä järjestettiin myös pohjoismaisten biosfäärialueiden tapaaminen.

MOST- ohjelman tulevaisuus pohdinnassa

Yhteiskuntatieteellisen sektorin sosiaalisen muutoksen hallintaa edistävän MOST-ohjelman (*Management of Social Transformations*) tulevaisuudesta ja painopisteistä keskusteltiin kevään mittaan mm. hallitustenvälisen neuvoston kokouksessa Pariisissa 14-16.3., jossa esillä oli myös ohjelman lopettaminen. Tuleviksi prioriteeteiksi suositeltiin sosiaalista inklusiota mm. köyhyydenvastaisessa taistelussa (ihmiskeskeinen näkökulma sisältäen mm. nuorison roolin tarkastelun) ja ympäristömuutoksista johtuvia sosiaalisia/yhteiskunnallisia muutoksia - globaalia vastuuta kestävästä kehityksestä. Peruslähtökohdana säilyy pyrkimys edistää tieteen hyödyntämistä poliittisessa päätöksenteossa ja yhteiskuntatieteiden

maailmanraportti (2010) luo toiminnalle pohjaa. Suomen jäsenyys MOST:n hallitustenvälisessä neuvostossa päättyi vuoden 2010 lopulla.

Konferenssi Karibian alueen maiden opetusalan kehittämisestä

Ulkoasianministeriön rahoittama opetusalan konferenssi *International Conference for CARICOM Countries "Partners for Development: Sharing Good Practices in Education"* järjestettiin Montego Bay'ssä Jamaikalla 24.-25.5., tavoitteenaan tukea Karibian alueen maiden välistä yhteistyötä opetusalan kehittämisessä. Suomen lisäksi konferenssiin osallistuvat mm. Alankomaat ja Kanada. Toimikunnan jäsen, opetusneuvos Irmeli Halinen (Opetushallitus) osallistui keskeisesti konferenssin sisältöjärjestelyihin.

Kirjastoalan maailmanjärjestöön suomalainen puheenjohtaja

Kirjastoalan maailmanjärjestö IFLAn (*International Federation of Library Associations*) puheenjohtajana aloitti elokuussa Suomen Kirjastoseuran toiminnanjohtaja Sinikka Sipilä. IFLA toimii yhteistyössä Unescon Tietoa kaikille -ohjelman IFAP:n kanssa (*Information for All Programme*) ja on laatinut useita kirjastoalan manifesteja. Unescon 36. yleiskokous hyväksyi Digitaalisten kirjastojen manifestin, jolla pyritään tukemaan kirjastoalan digistrategioita ja lisäämään siten tietoon pääsyn edellytyksiä. IFLAn kirjastoalan maailmankongressi järjestetään Suomessa elokuussa 2012.

4. Hyödyllistä tietoa Unescosta

Suomen maksuosuus ja muu tuki Unescolle

Suomen jäsenmaksu Unescolle maksetaan opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahoista. Vuonna 2011 Suomen jäsenmaksuosuus oli noin 1,4 miljoonaa euroa.

Unescon Maailmanperintörahasolle maksettiin opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahoista vuosittaista tukea noin 14 000 euroa, Dopinginvastaisen yleissopimuksen rahastoon 20 000 euroa ja Kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemista ja edistämistä koskevan yleissopimuksen rahastoon 20 000 euroa.

Suomen vapaaehtoinen, ns. budjetin ulkopuolinen tuki Unescolle suoritetaan ulkoasiainministeriön määrärahoista. Vuonna 2011 tuettiin Koulutus kaikille -ohjelmaa Capacity Building for EFA (*CapEFA*) -ohjelman kautta 500 000 eurolla. Jyväskylän yliopistolle EFA Inclusive Education -lippulaivaohjelman sihteeristötyöhön myönnettiin 80 000 euroa, kansainväliselle tiedonvälityksen kehitysohjelmalle (*International Programme for the Development of Communication, IPDC*) 200 000 euroa, kansainväliselle koulutussuunnitteluinstituutille (International Institute of Educational Planning, IIEP) 200 000 euroa sekä Unescon tilastoinstituutille (*UNESCO Institute of Statistics, UIS*) 200 000 euroa. Lisäksi Suomi tuki 25 000 eurolla Unescon yleiskokouksen yhteydessä järjestettävää Nuorisofoorumia. Tällä haluttiin tukea vähiten kehittyneiden maiden alueilta tulevien nuorten osallistumista foorumiin. Suomi tukee myös vuosina 2009-2011 noin 500 000 eurolla Unescon hanketta koskien toimittajien turvallisuuskoulutusta Länsirannalla ja Gazassa.

Suomen jäsenyydet Unescon elimissä

Suomi oli vuonna 2011 jäsenenä seuraavissa Unescon hallitustenvälisissä elimissä, komiteoissa ja hallituksissa:

- Sosiaalisten muutosten hallinta -ohjelman neuvosto ja byroo (*Management of Social Transformations Programme, MOST*) 2008–2011
- Kansainvälisen tiedonvälityksen kehitysohjelman neuvosto (*International Programme for the Development of Communication, IPDC*) 2010–2013
- Nuubia-komitea (*Executive Committee for the International Campaign for the Establishment of the Nubia Museum in Aswan and the National Museum of Egyptian Civilization in Cairo*) 2006–2011; valittiin 36. yleiskokouksessa uudelle kaudelle (2012-2013)
- Kansainvälinen Bioetiikkakomitea (*International Bioethics Committee, IBC*) 2010–2013
- Elinikäisen oppimisen instituutin hallitus (*UNESCO Institute for Life Long Learning, UIL*) 2010–2013

Töihin tai harjoitteluun Unescoon

Unescon sihteeristöä johtaa pääjohtaja. Vuonna 2011 pääjohtajana toimi bulgarialainen Irina Bokova. Unescon sihteeristössä ja kentällä työskenteli noin 2170 henkilöä (tilanne 1.12.2011).

Unesco tarjoaa laajan valikoiman työmahdollisuuksia, joihin useimmiten valikoituu asiantuntijoita järjestön päätoimialoilta kulttuurin, koulutuksen, tieteiden ja viestinnän sektoreilta. Työmahdollisuuksia on kuitenkin myös hallinnon, rahoituksen, henkilöstöasioiden ja viestintäteknologian aloilla. Unescoon on mahdollista hakea palkattomaan harjoitteluun 1–4 kuukaudeksi. Harjoittelu on tarkoitettu ylempää korkeakoulututkintoa suorittaville opiskelijoille tai jatko-opiskelijoille, tutkijoille ja virkamiehille.

www.unesco.org/employment

Suomalaiset Unescossa

Vuonna 2011 Unescon sihteeristössä ovat työskennelleet Anssi Yli-Hietanen (*Senior Treasury Officer*), Mikko Ruotsalainen sisäisenä tarkastajana, Katja Konkola kasvatusektorilla (*Chief Human Resources Officer*), Riitta Charvet avustavana vakuutusvirkamiehenä Henkilöstön eläke- ja vakuutusyksikössä (*Assistant insurance Officer*), Tarja Turtia ohjelma-asiantuntijana viestintäsektorilla, Eero Porko hankintavirkamiehenä hallintosektorilla (*Management of Support Services*), Tiina Greggilä-Jouini avustajana viestintäsektorilla (*Section for Universal Access and Preservation, Knowledge Societies Division, Communication and Information Sector*), Ulla Kalha Länsi- ja Keski-Afrikan HIV-aluekoordinattorina (*Regional HIV/AIDS Coordinator for West and Central Africa*) koulutusektorilla Unescon koulutuksen aluetoimistossa Dakarissa Senegalissa (*UNESCO Office in Dakar and Regional Bureau for Education in Africa, BREDA*), Joanna Härmä määräaikaisena research officer'ina, EFA-tiimissä (*EFA Global Monitoring Report Team*, alkaen 28.11.2011), Katja Frostell (*Assistant Publication Officer*) Unescon tilastoinstituutissa Montrealissa (*UNESCO Institute for Statistics, UIS*). Irmeli Seipäjärvi toimi 31.3.2011 asti Ramallahin toimistossa media-asiantuntijana.

Unescon pääjohtaja nimitti Tarja Virtasen Unescon Teheranin toimiston päällikön tehtävään 15.1.2012 alkaen. Virtanen aloitti Unescolla vuonna 1988 ja on toiminut mm. Apiassa Samoan saarella, Delhissä sekä Almatyn alueellisen toimiston päällikkönä ja viimeksi kentällä Islamabadin toimistopäällikkönä.

Helmikuusta 2011 Virtanen toimi kenttätoimistojen koordinoinnin yksikössä (*Bureau of Field Coordination*) Pariisissa.

Apulaisasiantuntijoina työskentelivät Elina Penttinen (Maputo, Mosambik), Heidi Kivekäs (Hanoi, Vietnam; lokakuusta 2011 lähtien EFA-tiimissä päämajassa (*EFA Global Partnerships Team*), Terhi Ylikoski (Kathmandu, Nepal) sekä Katie Vanhala (Bangkok, Thaimaa). Harjoittelijana Unescon sihteeristössä työskenteli Marianne Aalto 4.7.-30.9.2011.

Pysyvä edustusto

Suomen pysyvänä edustajana Unescossa toimi suurlähettiläs Antti Kuosmanen. Edustustossa työskentelivät lisäksi ministerineuvos Kirsi Vanamo-Santacruz ja assistentti Marja Richard. Vuoden 2011 aikana edustustossa harjoittelijoina työskentelivät Eeva Niskanen 1.12.2010-28.2.2011 (Helsingin yliopisto/Svenska Social- och Kommunalhögskolan), Tiina-Maija Toivola 4.4.-3.7.2011 (Helsingin yliopisto), Marjo Karhunen 1.9.-30.11.2011 (Vaasan yliopisto) sekä työelämävalmennettavina Francesca Cardarelli 1.2.-31.7.2011 ja Laura Leipakka 1.7.-31.12.2011.

Liite: Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta 1262/2002

Annettu Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, säädetään 11 päivänä kesäkuuta 1999 annetun perustuslain 119 §:n nojalla:

1 §

Suomen ja Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatusta-, tiede- ja kulttuurijärjestön, jäljempänä Unesco, välisten yhteyksien hoidossa avustaa opetusministeriötä Suomen Unesco-toimikunta, joka toimii Unescon Suomen puolesta 10 päivänä lokakuuta 1956 allekirjoitetun perussäännön mukaisena kansallisena neuvonantajana ja yhteistoimintaelimenä.

2 §

Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- 1) toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- 2) Unescon toimintaan liittyviä muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;
- 3) Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;
- 4) muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetusministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä
- 5) Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä.

3 §

Unesco-toimikunnan tulee vuosittain tehdä ehdotus toimintasuunnitelmaksi ja antaa kertomus edellisen vuoden toiminnasta.

4 §

Valtioneuvosto kutsuu Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan. Lisäksi valtioneuvosto kutsuu toimikuntaan enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja.

Toimikunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan.

Jäsenten lisäksi opetusministeriö kutsuu toimikuntaan, sitä ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita.

Opetusministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä puhevalta.

5 §

Unesco-toimikunta kokoontuu kokouksen puheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtajan lisäksi viisi muuta jäsentä on saapuvilla. Äänestettäessä asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Äänen mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni.

6 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajan ja jäsenten toimiaika on neljä kalenterivuotta kerrallaan. Jos puheenjohtaja tai jäsen eroaa kesken toimikauden, kutsuu opetusministeriö hänen tilalleen uuden puheenjohtajan tai jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

7 §

Unesco-toimikunnan sihteeristötehtävistä vastaa opetusministeriö. Toimikunnan pääsihteerinä toimii opetusministeriön määräämä virkamies, joka hoitaa tehtävää virkatehtävänä.

8 §

Unesco-toimikunta voi asioiden valmistelua varten asettaa työvaliokunnan.

Toimikunta voi järjestäytyä tehtäviensä, Unescon ohjelmien ja toimialojen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla jaostoihin tai työryhmiin, joiden puheenjohtajat toimikunta valitsee. Unesco-toimikunnalla on oikeus käyttää toimikuntaan kuulumattomia asiantuntijoita.

9 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajalle, jäsenille ja sihteereille sekä asiantuntijoille voidaan suorittaa kokouspalkkiota ja matkakustannusten korvausta opetusministeriön määräysten mukaan.

10 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Tällä asetuksella kumotaan Suomen Unesco-toimikunnasta 11 päivänä maaliskuuta 1966 annettu asetus (163/1966) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Kulttuuriministeri Kaarina Dromberg Vanhempi hallitussihteeri Fredrik Forsberg

Yhteystiedot

Suomen Unesco-toimikunta

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kansainvälisten asiain sihteeristö
PL 29, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puh. 0295 3 30004
Sähköposti: unesco@minedu.fi
www.minedu.fi

Suomen pysyvä edustusto UNESCOssa

Délégation permanente de Finlande auprès de l'UNESCO
1, rue Miollis
75015 Paris, France
Puh. +33-1-4568 3433
Sähköposti: sanomat.une@formin.fi
www.finlandunesco.org

UNESCO

7, place de Fontenoy
75352 Paris, France
Puh. +33-1-45 68 10 00
www.unesco.org

Suomen UNESCO-toimikunta
Finlands UNESCO-kommission
Finnish National Commission for UNESCO